

17. YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN NEŞÂTÎ, NÂ'İLÎ, CEVRÎ'NİN ŞEYHÜLİSLÂM BAHÂYÎ EFENDİ'YE YAZMIŞ OLDUĞU KASİDELER*

*Fatma Nur GÜLEN***

ÖZET

17. yüzyıl Türk Edebiyatı, siyasî ve sosyal alanda çalkantıların yaşandığı bir yüzyıldır. Bu durumun aksine şiirde ve edebiyatta ilerlemenin ve büyük değişikliklerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Türk şairlerinin İranlı şairleri geçtiği, başarılı pek çok ismin ve türlerin olduğu zirve bir yüzyıldır.

Bu yüzyıl ve sonraki yüzyıllara, edebiyatta derin izler bırakan Sebki Hindî, Türk şiirinin şekil ve muhteva açısından önemli bir dönemidir. Sebki Hindî, İran'da doğmuş, Hindistan'da etkili olmuş, oradan Türk Edebiyatına geçmiş, sentez bir düşüncedir. Mübalağalı anlatımın esas olduğu, hayaller ve sembollerle desteklenen bir şiir akımıdır. Pek çok şairimizi etkileyen bir tarz olmakla beraber; Neşâtî, Cevrî, İsmetî, Fehim-i Kadîm, Şehrî ve Nâ'îli önemli temsilcilerindendir.

Şairler kasidelerde bazen bir medhiye veya mersiye konusu olmuşlardır. Bu makalede; medhiyesi konu edinilen Neşâtî, Cevrî ve Nâ'îli'nin Şeyhülislâm Bahâyî Efendi için yazmış olduğu kasideleri ele alınıp tahlil edilmektedir. Kasidelerin tahlilinden önce bu dört şairin kısaca hayat hikâyeleri ve edebî şahsiyetlerinden bahsedilmiştir. Muasır olan şairlerin kasideleri, hem devlet erkânından birine sunulması hem de şairin şairi övmesi hasebiyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Kasideler edebî açıdan tahlil edilirken övgüsü yapılan kişi olarak Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin nitelikleri ortaya konulmuştur. Şairler, memduhu överken niteliğini göstermek istediği yönüne dikkat çekerek, en çok kullandığı kelime veya sıfatların grafiği yapılarak somut bir şekilde okuyucuya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Neşâtî, Cevrî, Nâ'îli, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi, Sebki Hindî, Kaside.

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Fatih Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi, El-mek: fnurgulen@hotmail.com

THE ODES WRITTEN FOR ŞEYHÜLİSLÂM BAHÂYÎ EFENDİ BY THE 17TH CENTURY POETS (NEŞÂTÎ, NÂ'İLÎ AND CEVRÎ)

STRUCTURED ABSTRACT

Turkish Literature in the 17th century corresponds to a period of social and political turmoil. In this period, there was a great change and progress in poetry. In terms of literature, it was a great century in which Turkish poets were superior to Persian poets and it has many successful name and types.

Sebk-i Hindî left deep marks in the literature for the 17. Century and later is an important period of Turkish poetry in terms of form and content. Sebk-i Hindî is a synthesis thought that rising in Iran. It was effective in India and passed to Turkish literature. Sebk-i Hindî is a current of poem based on exaggerated expression that supported by dreams and symbols. Many poets in Turkish literature are influenced by Sebk-i Hindî current. Neşâtî, Cevrî, İsmetî, Fehim-i Kadîm, Şehrî and Nâ'îlî are some major representatives among them

The topics selected by the poet in the odes sometimes is an eulogy or an elegy. In this article, the odes written by Neşâtî, Cevrî and Nâ'îlî praising Şeyhülislâm Bahâyî Efendi are handled and analyzed. Before analyzing the odes, the life story and the literary figures of four poets are presented in brief. Şeyhülislam Bahayî Efendi was a statesman and also a poet. The odes written by a few poets lived in the same period with him are analyzed in this study. In the odes, the poets praise Şeyhülislâm Bahâyî Efendi with his various features. The odes are analyzed in terms of literary. The qualifications of Şeyhülislâm Bahâyî Efendi who is praised in the odes are demonstrated in the analysis. In this study, the characteristics of the used words and phrases in order to praise Şeyhülislâm Bahâyî Efendi emphasizing his features are analyzed and presented concretely to the reader in tables.

We see that The poetry of Sebk-i Hindi has reached the desired maturity in terms of art, harmony and elegance in the 17th century. In this century, Ottoman empire's dialect in literary was not only the official language but also the language of science and arts. We see that to establish the couplets of Sebk-i Hindi, the words that scarcely used were selected from dictionary, carefully. And the words and phrases in Persian language are used in it. Those scarcely used words and especially Persian words, phrases make the poetry difficult to understand. In the poetry, the art of exaggeration was used quite a lot. Suffering and grief come to forward as one of the main topics of those poetry.

The eulogy and diatribe, written about a poet, in the form of any verse like panegyric, stanza are usually not considered within the scope of literary evaluation. In these poems the aim is to make praise and satire. For this reason, the poet wants to show his skill by using all praise adjectives and all satire adjectives about concerned person. Some poets praises another poet in the eulogy, he tends to compare the poet with himself sometimes. And sometimes he states his admiration for the poet using the finest expression. The purpose of the poet here is to make the

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

eulogy aesthetic and to show his talent and to praise the people who deserve.

We see that Neşâti and Nâ'îlî in their eulogy talking about the poem style of Bahâyî Efendi rather than his state duty feature. Based on the allusions made, we have the idea about the depth of his knowledge, his moral beauty and his witty, characterized sociable, having a graceful and affable human nature. In terms of his poet style, we see that they described him having the beauty in the meaning, being skilled in speech, having eloquence tallent, the only one who can write beautiful poem, in their medhiye.

Results: Political and social upheavals in the 17th century have affected the Turkish literature. Despite the upheavals, the development of poetry in that century is continued. This century trained many poets that achieved to hit their mark to poetry and to create significant movement in poetry. Supporting poetry and poets by the Sultan and state officials is a very important reason to result in this process. In this article, the eulogies of Neşâti, Cevrî and Nâ'îlî written for Baha'i Efendi, who was the one of Şeyhulislam and also a poet lived in 17.th century, were studied.

Neshati is one of the representatives of Sebki-Hindi movement in this century. He has written his eulogies for the state officials such as nişancı (the official responsible for the sultan's seal), grand vizier and sultan in his divan. Beside the state officials, he has also chosen only two poets İsmetî and Şeyhülislâm Bahâyî who are two major representatives of Sebki Hindi movement. It is seen in Neşati eulogy that he has largely compared himself with Nefi. The poet influenced by representatives of Sebki hindi has praised himself in his eulogies by likening himself to Şeyhulislam Bahayi and those poets. In fact, from time to time he has shown himself above them. In Fahriye part of the eulogy, he mentions about the features of the beauty and delicacy in terms of meaning of Seyhulislam Bahayi in his poetry. The writer also mentions about the beauty in his morality.

Cevri's divan is rich in terms of eulogy and chronogram presented to the officials state. In the eulogies and odes by Cevri, we sense usually the effect of Nefi who was one of the major poet in the term he lived. As a natural consequence of being a member of Mevlevi, we see the signs of Mevlevî in the eulogy by Cevri. In his poetry, he has graced in fine detail, Mevlevi and Sufism poetry. The poems become incomprehensible through the words played by the writer and pompous language of the writer. In his poetry, there are fantasies presented to the readers and the expressions are made delicately as emphasizing inner meaning. We see that the poetry written by Cevri is superior than the eulogy written by Neşati in terms of being complicated, being expressive and being sensitive. We realize that the mystical content is more emphasised and the long compound noun chains are used frequently. We see that not giving any place to praise himself in the honorary part. He also has declared his insolvency about praising himself. In the eulogy, he mentions how wise, in-depth knowledge, extensive intelligence owners Bahayi efendi is.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Naili, who is the one of the major representatives of Sebki Hindi movement, and who presented many eulogies to the state officials such as Sultan, grand vizier and şeyhülislam etc., starts by complaining about the term he lives in, his destiny and how grumpy he is in his ode as in his many eulogies. The ordeal and suffering he had, caused by the desire to be a great poet and to go further, makes him pessimist. The recognition by the state officials and not being able to get what he wants, extremely upset him. The weak and sickly body makes his soul sensitive. He lives his life with suffering and pain. He has never been satisfied in his life. In his eulogy, Nail handles the issues which we have not seen in the other two poets. He draws attention to the attribution of being a statesman of Şeyhülislam Bahayi. He mentions about the glory of the authorities. In the honorary part, he mentions about himself in terms of being a poet as much as Seyhülislam Bahayi. It can be said that he doesn't choose an expression extravagant to praise himself. Mostly, he mentions about Bahayi Efendi in the way of poetry and impressive meaning.

We see in the eulogies, all three poets who were effected by Nefi, praised Şeyhülislam Bahâyî using their style. They have complimented by talking about the power of poetry, his knowledge and intelligence. We can say those eulogies are found remarkable due to praising another poet in the eulogies and having been presented to a state official.

Key Words: Neşâtî, Cevrî, Nâ'îlî, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi, Sebki Hindî, Eulogy.

Giriş

17. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde büyük değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Osmanlı Devleti, siyasî ve sosyal yönlerden duraklama dönemine girmiş; sıkça değişen padişahlar ve buna bağlı olarak yapılan yenilikler halkta isyana sebep olmuştur. Yaşanan bu olumsuzluklara rağmen Türk edebiyatı/şiiri yükselişini devam ettirmiş ve pek çok değerli şair yetişmiştir. Siyasal ve sosyal hayatta yaşanan duraklamanın, karışıklığın aksine edebiyatta ciddi ilerlemeler olduğu görülmüştür. Türk şiiri "...özellikle 16. yüzyılda tekâmülünü tamamlayarak muhkem bir seviyeye ulaşmıştır. Bundan dolayı da bu asırdaki olumsuzluklardan fazla etkilenmeyip gelişimini devam ettirmiştir"(Şentürk, Kartal, 2013: 415). 17. Yüzyılda "...Bu şiirin teknik, âhenk ve zarafet bakımından biraz daha oturmuş olduğunu görürüz. Osmanlı edebî lehçesi de bu yüzyılda, imparatorluğun yalnız resmî dili değil, ilim ve sanat dili olarak da..."(Kabaklı, 1973: 367) görülmüştür. Padişah, Sadrazam veya Şeyhülislâm gibi devlet erkânının şiire, sanata, sanatçıya destek çıkması da elbette göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

Yakın tarihe kadar İran şairlerinin bir taklidi olduğu veya onlardan etkilenildiği söz konusu edilirken Türk şairler, 16. asır itibarıyla kendi mührünü şiire, edebiyata yazdırmıştır. "Özellikle klasik şiirin oluşmaya başladığı ilk dönemlerde İranlı büyük üstadların tesiri ve onlara benzeme arzusu etkili olmasına rağmen divan şairlerimiz zamanla özgünlüğü ve orijinalliği şiirlerinde ortaya koymuşlardır"(Yekbaş, 2009: 466). "Bu asrın ilk senelerinden başlayarak şairlerimizin kaside ve gazel tarzlarında İran şairlerini geçtiklerini, Türkçenin şiir dili olarak üstünlüğünü, mesnevi tarzında ise yeni bir vadi açmak gerektiğini ifade ettiklerini ve çeşitli sahalarda gerçekten başarılı olduklarını görmekteyiz" (Ergun, 1939: 60).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

“Bu asırda Nef’î, Şeyhülislâm Bahâyî, Nâ’îlî-i Kadîm, Neşâtî ve Nâbî gibi kendine has üslubu olan birçok şair yetişmiştir”(1939: 416). Özellikle bu yüzyıl, şiire damgasını vuran, önemli akımlardan biri olan Sebki-Hindî, birçok şairin hüner ve ustalıklarını gösterdikleri şekil ve muhteva yapısıyla farklılık arz eden bir üsluptur.

Bu tarz, “Türk edebiyatına 17. yüzyılda dışardan gelmiş yabancı bir üsluptur. İran’da doğmuş, Hindistan’da gelişmiş ve bu yüzyılda Türk edebiyatını etkisi altına almıştır” (İpekten, 2011: 61). Şairlerimiz Hint edebiyatından etkilenir ve kendi düşünceleriyle bu akımın sentezine ulaşırlar. İşte varılan bu sentezin adı Sebki-Hindî’dir: “...İran, Hindistan ve Afganistan’da revaç bulan Sebki-Hindî, 11-17. yüzyılda Türk edebiyatına girerek şairler arasında yayılmıştır”(Toker, 1996: 147). “Asrın şairleri, şiirlerini kısaltmaya ve söylemek istediklerini öz ve manaca zengin sözlerle anlatmaya özen göstermişlerdir. Sayılan bu özellikler, aynı zamanda XVII. yüzyıl edebiyatına büyük etkileri olan ve divan şairlerinin bir kısmı tarafından kullanıla gelen Sebki-Hindî’nin de vasıflarındandır”(Savran, 2007: 1330). Şairler kendi duygularını, hayal zenginliklerini, düşüncelerini bu üsluba uygun olarak mübalağalı bir tarzda şiirlerine yansıtılmışlardır.

Sebki-Hindî şiirinde özellikle Farsça kelime ve terkipler bulunması, aynı zamanda hiç kullanılmayan kelimelerin sözlüklerden titizlikle seçilerek beyitlerin oluşturulması şiirin anlaşılması zor bir hale gelmesine sebep olmuştur. Mübalağa sanatının çok fazla kullanıldığı bu şiirlerde ıstırap ve elem temel konuların başında gelir: “Bu üslupta yazan şairler gerçek yerine hayali, dış ortam yerine insanın iç dünyasını ve ıstıraplarını şiire konu edinince, tasavvuf vazgeçilmez bir öge haline gelmiştir”(Şentürk, Kartal, 2013: 419). Yine bu tarzı diğer şiirlerden ayıran özellikler derin bir hayal gücünün işlenmesi, daha önce kimsenin kullanmadığı mazmunlar, farklı söz sanatlarına başvurmak şiiri tumturaklı ve bir o kadar da anlaşılması zor bir hale getirmiştir.

Sebki-Hindî üslubundan etkilenmesine rağmen kendine has farklı bir anlatım gücüne sahip olup, kaside nazım şeklinin en büyük temsilcisi sayılan Nef’î, bu yüzyıla derin izler bırakan şairlerden biri olmuştur. Neşâtî ve Nâ’îlî gibi pek çok şair, kasidelerinde Nef’î’den etkilenmiştir.

“Şairler, divanlarda bazen bir methiye veya mersiye konusunu olmuşturlar. Bir şair hakkında, kaside, kıta gibi herhangi bir nazım şekliyle yazılmış methiyeler ve hicviyeler, genellikle edebî değerlendirme kapsamında kabul edilmezler. Bu şiirlerde gaye övgü veya yergi olduğu için şair, söz konusu kişi için mümkün olan bütün övgü veya yergi sıfatlarını abartılı bir şekilde kullanarak hüner göstermeye çalışır”(Coşkun, 2005: 167). Şairin methiyede övdüğü kişi bir şairse bazen kendiyi karşılaştırma yoluna gider. Bazen de şiir sanatının gücünü gösteren en değerli ve imtiyazlı ifadeler özenle seçilerek, takipçisi olduğu şaire hayranlığını gösterme çabası gözlenir. Bundan maksat hem bir estetik kaygı hem kendi hünerini gösterme hem de övgüsüne layık gördüğü kişiyi yüceltmektir. “Şair, kıyaslarında herhangi bir özellik bakımından en üstün niteliğe sahip olduğuna inandığı nesneyi kullanır. Mesela, divan şairi, aşıklık konusunda Mecnun’u, cömertlik söz konusu olunca Hatem-i Ta’î’yi, vahdet-i vücud konusunda Hallac-ı Mansur’u kıyas malzemesi olarak kullanır”(2005: 170).

“Şairler, kendi şairlik yönlerini övmek için de aynı endişeyle Selman, Bakî ve Nef’î gibi şairleri üstat sembolü olarak kullanmışlardır ve üslûbun yönlendirmesine göre bazen kendilerini onlardan üstün tutmuşlardır”(2005: 171). Nef’î’nin kasideleri buna örnek verilebilir. Şair fahriye bölümünde kendini öyle bir över ki methiye bölümü daha zayıf kalır.

Kasidelerin incelemesine geçmeden önce şairler; Neşâtî, Cevrî, Nâ’îlî’nin ve kasidelerinde övgüyle bahsettiği aynı dönem şairi Şeyhülislâm Bahâyî’nin hayatı ve edebî şahsiyetlerinden bahsedelim.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

I.Şeyhülislâm Bahâyî Mehmed Efendi

Osmanlı Devleti'nin 32. Şeyhülislâmı olan Bahâyî Efendi, “1601 yılında doğmuş olup, Rumeli kazaskeri Abdülaziz Efendi (ö. 1617) ’nin oğludur. Aile kökeni ...35 yıl şeyhülislâmlık yapan Ebussuud Efendi’ye dayanmaktadır”(Tolasa, 1979: 12). “Genç yaşta çeşitli medreselere müderris tayin edilmiş ve daha sonra da kadılık mesleğine geçerek 1631 de Selânik, 1633'te Halep kadısı olmuştur. Bu sırada Halep valisi Ahmed Paşa ile araları açılarak paşa tarafından mükeyyifata düşkünlükten adli ve kazâî görevleri aksattığı suçlamasıyla padişaha şikâyet edilmiş, bu konudaki sıkı tutumu bilinen IV.Murad da kendisini azlederek Kıbrıs'a sürmüştür. 1636'da sona ermiş olan bu çok zor geçen sürgün günlerinin izleri şiirlerine de aksetmiştir. 1638'de Şam, 1644'te Edirne, bir yıl sonra İstanbul kadılığına getirilmiş, 1646'da Anadolu, ardından da Rumeli kazaskerliğine tayin edilmiş, 1647'de ikinci defa Rumeli kazaskeri olduktan sonra da Hoca Abdürrahim Efendi'nin azli üzerine 1649'da şeyhülislâmlık makamına getirilmiş; ama İzmir konsolosunun yargılanması meselesinde azledilmiştir. Yaklaşık bir yıl sonra yakın dostu Siyavuş Paşa'nın sadrazam olması üzerine 16 Ağustos 1652'de ikinci kez şeyhülislâmlığa getirilmiştir” (Eliaçık, 2012: 9). “Gelmedi dehre Bahâyî gibi âlim müftî” mısraıyla şeyhülislâmlığa atanmasına tarih düşürülmüştür” (Uludağ, 2013).

Bahâyî Efendi 2 Ocak 1654'de boğmacadan ölmüş ve Fatih Camii civarına defnedilmiştir. “Keskin bir zekâyâ ve kuvvetli bir hâfizaya sahip olup, anlayış ve kavrayış gücü sayesinde her meselenin üstesinden kolaylıkla gelebilmiştir. Ayrıca rahatına düşkün olduğundan ilmî konularla uğraşmak gibi yorucu ve sıkıntılı çalışmalar yerine vaktini sohbet ve edebiyat meclislerinde geçirmeyi tercih etmiştir. Kâtib Çelebi: “Merhum tab’-ı selîm zihn-i müstakîm sahibi bir kimse idi; eğer kanun üzere şuğl edip keyfe mübtelâ olmasa Rûmda bir gelenlerden olurdu” diyerek onu tenkit ederken bir taraftan da sahip olduğu meziyetleri belirtmektedir.” (İpşirli, Uzun, 1991: 463-64).

Bahâyî Efendi, öncelikle yüzyılın şiir üsluplarından olan Sebk-i Hindî'nin etkisi altındadır. “Örnek aldığı şairlerin başında kendisine Bahâyî mahlasını veren şeyhülislâm şair Yahyâ Efendi gelmektedir. Ayrıca Bâkî'den de ciddi biçimde etkilenmiş bulunmaktadır. Dili, ses ve manaca ahenkli ve zarîf olup, bir de divançesi olan Bahâyî Efendi'nin şiirlerinin az olması, az ve öz yazma isteği, üslûpça titizlik ve yaradılışça velûd olmamasına bağlanmıştır” (1991: 463-64).

Şiirleri arasında bir divanda bulunması gereken tevhid, münâcât ve na't gibi dinî manzumeler yoktur. “Ayrıca, altı padişahın cülûsuna şahit olmasına rağmen IV.Murad ile Kaptanıderyâ Mustafa Paşa dışında hiçbir padişah ve devlet adamına kaside yazmamıştır. Bahâyî Efendi'nin tasavvuf ve tarikatla ilgisi bir sempatiden ibaret kalmış, şiirlerinde sızıntı hâlinde de olsa bazı tasavvufî izler bulunmuş, asıl şairliğini gazelleriyle gösteren Bahâyî Efendi'nin gazellerinde genellikle aşk ve aşkın acıları, sevgilinin güzelliği, özlemi, vefâsızlığı, ondan ayrılığın acıları, âşıkın mağrur güçsüzlüğü, faydasız tehdid ve feryatları, vuslat heyecanı ve zevkleri gibi konular işlenmiş, bazen tasavvufî görüş ve duyuşla sûfice bir edâ, bazen de hikemî bir üslup sergilenmiş, ayrıca kötümser ve karamsar bir hava da verilmiştir. Nâilî, Neşâtî, Nâbî, Nahîfî, Nazîm vs. şâirler de kendisi için kaside ve şiirlerine nazîreler yazmışlardır” (Eliaçık, 2012: 9-10).

Dîvânı, Sadettin Nüzhet tarafından 1933 yılında neşredilmiştir. Ayrıca Haluk İpekten danışmanlığında Erdoğan Uludağ tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

“Bahâyî ince ve zarîf gazelleriyle mühim bir mevkie sahiptir.” (Köprülü, 1931: 325) diyerek O'nun gazelciliğini takdir eder.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

II.1. Neşâtî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

Asıl adı Ahmet olan Neşâtî 17. yüzyıl şairlerindedir. Arapça, Farsça ile beraber her üç dilde yazılmış edebî eserleri okumuştur. “*Neşâtî'nin gördüğü eğitim hakkında fazla bir bilgimiz bulunmamakla birlikte, Farsçayı çok iyi bildiğini çeşitli yollardan öğreniyoruz. Onun şiirlerinde Mevlevîliğin derin izleri görülmez. Ancak yetişmesinde bu muhitin önemli bir yeri bulunduğu da inkâr edilemez*” (Ünver, 1986: 19). “*Neşâtî, birçok şaire hocalık yapmakla da şöhret edinmiş, yüzü aşkın şaire hocalık yaptığı belirtilmiştir. Bu sayı abartılı olsa da pek çok şaire hocalık ettiği, mesnevi okuturken Farsça öğrettiği söylenebilir*” (Kaplan, 2014). Hayat hikâyesini anlatan kaynaklar, onun Edirneli olduğu konusunda birleşmektedirler. Tezkireler şairin 1670 yılında Edirne Mevlevîhâne'si şeyhliğine atandığını bildirirler. Bunlardan mülhem Neşâtî'nin bir Balkan şairi olduğu fikrine ulaşıyoruz.

“*Birçok kişiye kasideler sunmasına rağmen Neşâtî'nin arzulanı ilgiyi ve desteği gördüğü söylenemez. Neşâtî'nin tekke şeyhliği dört yıl sürer. Şair 1085/1674 Şevval ayında vefat eder. Neşâtî, değer verilen, takdir edilen üstat bir şair olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır. “Güzel söz söyleme sanatını gerçekten üstün bir hâle getiren, ifadedeki ahengi hayalle örmekle beraber taklide düşmeyip selâsetten ayrılmayan bir şair” (Gölpınarlı 1953: 446) olarak tarif etmiştir. “Neşâtî'nin başta padişahlar olmak üzere pek çok devlet erkânına sunduğu kasidelerinden, onun dünyaya nimetlerine sırt çevirmiş bir derviş olmadığı anlaşılmaktadır” (Kaya, 1998: 25).*

Neşâtî bazı şiirlerinde Sebki-Hindî akımının özelliklerini yansıtır. Özellikle gazellerindeki engin hayal gücü, mübalağalı ifadeler, orijinal benzetmeler, mecazlar ve yeni manalar onun Hint üslubu ile olan alakasını göstermektedir. Sebki-Hindî akımının özellikleri itibarıyla şiirinde sağlam bir dil, zarif bir üslup, hayal inceliği, lirizm, samimiyet ve zarafet onun şiirlerinin başta gelen özelliklerindedir.

Neşâtî'nin yaşadığı XVII. yüzyıl, Türk Edebiyatı'nın hemen her dalında olduğu gibi, şiirde de en gelişmiş yüzyıllarından biridir. Şair, mana inceliği, hayallerin genişliği, sözün kolay söylenmemesi gibi yaklaşımlarla şiirini, çeşitli terkiplerle ifade etmiştir.

Neşâtî, şiirleriyle Nef'î'nin takipçisi olarak kabul edilebilir. Bu husus devrin şu'arâ tezkirelerinde de belirtilmektedir. Sadece vezin ve kafiye değil; duygu, hayal ve üslup yönünden de Nef'î'ye yakın olduğu görülür.

“*Tezkiresini Neşâtî hayatta iken tamamlayan Seyyid Mehmed Rızâ, Neşâtî'nin Nef'î'yi izlediğini, şiirlerinin son derce akıcı, neşeli ve ârif kimselerin gönlüne göre olduğunu bildirir... Sağlam bir dile ve zarif bir üsluba sahip olan Neşâtî'nin şiirlerinde titiz bir sanatkârın derinliği ve duygulu ifadesi görülür... Samimi bir eda ile aşkı terennüm ettiği şiirlerinin çoğu kaside tarzı olmasına rağmen asıl başarısını gazel sahasında göstermiştir*” (Kaya, 2007: 18).

II.2. Neşâtî'nin Bahâyî Efendî'ye Kasîdeleri

“*Divan şiirinde herhangi bir şair veya şairliği olan bir kişi (çoğunlukla makam sahibi bir kişi) için tenkit yerine methiyeler veya hicviyeler yazılmış ve kaside nazım biçimi, övgünün simgesi haline gelmiştir*” (Coşkun, 2007: 16). Neşâtî; divanında Mevlânâ, Sultan Murat Gazi, Sultan İbrahim, Sultan Mehmed, gibi makam sahiplerine şiirler kaleme almıştır. Şeyhülislâm Bahâyî için iki kaside yazmıştır. İlki 38, diğeri 25 beyittir.

1. Kaside:

İki kaside de nesib ve methiye bölümleri birbirinin devamı niteliğindedir. Şair, doğrudan methiye ile başlamıştır. İlk kasîdeye baktığımızda şairin daha ikinci beyitte;

Nikât-ı hattı kim sermâye-i akl-ı Aristodur
Ne mümkün olmamak derkinde diller deng ü hayrâmı

Aristo'ya benzettiği şairin; idrakine, aklına insanların şaşkın ve hayran kalmamasının mümkün olamayacağını söyler.

Kasidesine, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin yazmış olduğu bir mektuptan bahsederek başlar. Onun mektubunun gizli sırlarla dolu olduğunu her satırında nüktelerle karışık ifadelerin olduğunu, her noktasında letafetle süslenmiş sözlerden bahsedildiğini söyler.

Ma'ânisinde var bir neş'e kim fart-ı letâfetden
Unutdursa 'aceb mi Hızra zevk-i âb-ı hayvânı

Onun sözlerinde, lafzında öyle bir neşe var ki aşırı güzellik ve incelikten âb-ı hayat suyunun zevkini Hızır'a unuttursa buna şaşılmaması gerekir diyerek, Şeyhülislâm Bahâyî'nin üslubunun ince, latif ve nükteli yönüne dikkati çeker. Şairin özellikle şiirinin ahengine, tatlılığına, söz ve lafzının inceliğine, letafetine dikkat çekmekte ve en çok övgüsünü de bu yönde dile getirmektedir.

Nedür ol ma'nî-i pâkize ol zengin edâlarla
Şikest itse 'aceb mi kıymet-i la'l-i Bedehşâmı

Bilgi ülkesinin yegâne sahibi, başı diye ifade ettiği şairi, bir başka beyitte ilim ve faziletin göğü, güneşi ve şiir mülkünün tahtı olan Hüsrev ve Cemşid'e benzetir. Onlar senin ünvânındır, der.

Ser-i erbâb-ı dil ya'nî Bahâyî-i suhan-perver
Ki oldur şimdi icrâ eyleyen âyîn-i 'irfânı

Gönül erbabının başı diyerek methettiği şairi; o, düzgün konuşan kişidir ki; şimdi ariflerin ayinini, törenlerini icra eden Bahâyî'dir, diyerek şairin sadece âlim kişilere değil ariflere de yol gösterici olduğu, onlarında başı olduğunu söyler. Bahâyî, şeyhülislâmlığa ulaşmış bilgisiyle, tecrübesiyle önemli bir şahsiyettir; lakin klasik şiirde ilim, âlimlik ön planda tutulmasıyla beraber asıl güzelliğin gönül güzelliği olduğu ve buna da ariflerin rehberlik ettiği bilinmektedir. Manevi atmosferlerin fevkinde bir mertebeye ulaşmanın tasavvufta ifade edilen "hayret" makamıyla; ancak ariflerin bu mertebeyi temaşa edebileceği bir nokta olduğunu ifade eder. Şair Bahâyî'nin işte bu noktada ariflere öncülük ettiğini söylemektedir.

Neşâtî, her iki kasidenin fahriye bölümlerinde Şeyhülislâm Bahâyî'yi ifade ettiği methiye kısmıyla herhangi bir benzetme veya karşılaştırma yöntemine gitmemiş; şairi ve kendisini takip ettiği ekolün örneklerinden göstermiş ve bu ekolü temsil eden şairlere benzetme yoluna başvurmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Sipehsâlâr-ı ma'nî kişver-ârâ-yı ma'ârif kim
Revâdur dergeh-i tab'ında olsa bende Hakânî¹

Hayâl-i pâk ile tarz-ı suhanda Enverî²-lehce
Kef-i zer-pâş ile resm-i sehâda Hâtem-i sâni

Bu isimler İran kökenli âlim ve şairlerdir. Bu şairleri Bahâyî ile kıyaslamış ve onu bu ünlü şairlere denk veya onlardan üstün olarak ifade etmiştir.

Senin şiirini görenler ki onlar hayrettedirler, diyerek Şeyhülislâm Bahâyî'yi bir tasavvuf mertebesi olan hayret makamıyla yakınlık kurdurmuş ve O'nun şiir gücünü övmüştür.

Yine şairin lütfunu, letafet ve değerini övmek için benzer ifadeleriyle şair:

Bir ednâ lutf ile meftûnı eyler 'akl-ı inşanı
Eyâ her vech ile şayeste-i eltâf-ı Rabbânî
mısralarını kaleme almıştır.

Şeyhülislâm Bahâyî basit bir lütfuyla insan aklını kendine meftun eder. Her yönüyle Allah'ın lütuflarına layıktır, der.

Tegazzül bölümünde şaire:

Ne mümkün olmamak bin cân ile dil mest ü hayrânı
diyerek, Şeyhülislâm Bahâyî'ye hayranlığını ve hayretini sunmaktadır.

Yukarıda bahsettiğimiz methiye bölümünde Şeyhülislâm Bahâyî'yi Enverî, Hakânî, Hâtem'e benzetip överken fahiye bölümünde ise kendini Selmân, Örfî, Kâşânî, Hakânî'ye benzetir. "*Divan şiirinin ilk dönemlerinde bir Acem şairi; örneğin Selmân, kanlı canlı bir şair olarak karşımıza çıkar. Şairlerimiz, Selmân gibi yazmaya çalışmakta onu taklit etmektedir. Fakat zamanla taklit duygusunun yerini, Selmân isminin çevresinde oluşan bir çeşit figür veya sembol diyebileceğimiz bir anlayış alır. Selmân, divan şairi için artık sadece örnek alınacak bir şair değildir... Yani Acem şairleri, divan şiirinin klasik döneminde artık birer sembolik anlam içeren kavramlar haline gelmiştir*" (Yekbaş, 2009: 469). Türk şairler arasından özellikle Nef'î'yi kendine örnek seçmektedir.

N'ola reşk eylese 'âlem Neşâtî tab'uma dâ'im

Edâ-yı nâzüküm virmekte dâd-ı nazm-ı Selmânî³

¹ Selçuklular döneminde Enverî, Hakanî usta kasıdecilerdendir. Daha sonra gelecek olan Selmân-ı Sâveci gibi şairler kasidede varılabilecek son noktalara ulaştılar.

² Enverî; "*XII. yüzyılın önemli şairlerinden biri olan Enverî, kaside, gazel ve kıt'ada İran şairlerinin önde gelen isimlerindedir. Şiirinde günlük konuşma dilini kullanan şair, bu yönüyle yeni bir tarz ortaya koymuştur*" (Safâ 2002: 218).

³ "*Selmân; kaside, gazel, kıta, rübâi ve mesneviler gibi nazım şekillerinde ustalığıyla sadece yaşadığı dönemde değil kendisinden sonraki asırlarda da şairleri etkilemiştir. Özellikle kaside nazım şeklinde çok güçlü olduğu bilinmektedir*" (Safâ 2005:175).

Benem ol ‘âlem-ârâ şâ’ir-i ‘Örfi-tabî’at kim
Hayâlüm olmada revnâk-rübâ-yı nazm-ı Hakânî⁴

Benüm kim her sözüml bir câml-pür-sahbâ-yı ma’nâdur
N’ola mest itse rûh-ı pâk-ı Nef’î-yi suhan-dân

Özellikle bu beyitte şair kendini bu şairlerden bile daha üstün görüp fahriye bölümünü ziyâdeleştirmiştir. Hem şair Kâşânî’nin üstat olduğunu söylüyor hem de kendi kasidesinin ondan daha üstün olduğunu ifade ediyor.

Kasîdem ‘işve-ger bir dil-rübâ-yı pâk-tal’atdur
Ki tîr-i nâzına can atmada üstat-ı Kâşânî

Dua bölümünde ise; şair bu mektubunu felek ulaştırsa dünyaya, bununla beni mesut eylese, diyor. Her işte Allah’ın daim gözcüsü, gözeteni olmasını istiyor, dua ediyor.

2.Kaside:

Bu kasîdeye baktığımızda; nesib bölümünde felekten, yıldızlardan, dünyadan, göklerden bahsederek kasîdeye giriş yapar ve daha sonra bir girizgâhla methiye bölümüne geçer:

Bu safâ-yı dili bulmazdı felek olmasa ger
Zevk-i teşrif-i hudâvend-i mekârim-perdâz

Şair methiyesine; ulemanın, faziletliğin başı, niyaz erbabının kiblesi, şairlerin ihsanı diye başlar.

Âb-ı rûy-ı ‘ulemâ server-i hayl-i fuzalâ
Kâm-bahş-ı şu’arâ kible-i erbâb-ı niyâz

Suhan-ârâ-yı zamân ya’nî Bahâyî ki odur
Şimdi i’câz-ı belâgatla olan vahy-tırâz

Endişe kuşu bin yıl pervaz etse bile en yüce noktasına, kubbenin tepesine çıkamaz, ahlakının güzelliğine bütün halk aşifte gönüllüdür (gönlü perişan olmuştur.)

Bu kasîdede şairin, şiir ve şairlik yönünden daha ziyade ahlak güzelliğine ve eşsiz bir kişilik olduğuna dair övgülerde bulunulmuştur.

⁴ “Hâkânî, VI/XII. yüzyılın İranlı büyük kaside şairlerindedir. Özellikle medhiye türünde yazdığı kasideler kendinden sonra gelen birçok şairi etkilemiştir. Kasidelerinde kendi döneminin çeşitli ilimleri, bilgileri ve hikâyelerinin çoğundan haberdar olmuş ve kendinden önce hiç kullanılmamış bilimsel mazmunları şiire sokmuştur” (Safâ 2002: 227).

Yeni ifadeleriyle nazm sahasında tektir. Latif düşüncesiyle güzel, ince edasıyla eşsiz ve mümtazdır.

Tâze ta'bîr ile mazmun-ı sühanda yektâ
Lutf-ı endişe ile hüsn-i edâda mümtâz

Dua bölümünde şair,

Çetr-i ikbâli salup fark-ı cihana sâyê
Dâimâ sadr-ı sa'âdet de ola bende-nevâz

diyerek, kasîdesini tamamlar.

Bu kasîdede şair, bir başka şaire benzetme ya da herhangi bir kıyaslama yoluna gitmemiş, fahriye bölümünden ise bahsetmemiştir.

Her iki şairde Sebk-i Hindî döneminin şairi olması hasebiyle benzetilen veya üstün tutulan şair isimlerinden bu ekole etkisi ve varlığı mühür olmuş isimler tercih edilmiştir. İran ve Türk şairlerinden hem kaside hem de Sebk-i Hindî tarzında üstat isimler zikr edilmiştir. Özellikle kendisine büyük tesir eden Nef'î'nin ismini anmadan geçmemiştir. “*Kasidelerinin birçoğu ile Nef'î'nin kasideleri arasında vezin, kafiye ve redif birliği vardır; duygularda, hayallerde ve söyleyişte de önemli yakınlıkları görülmektedir. Hatta üstat kabul ettiği şairlere karşı övünmesinin kaynağı Nef'î' etkisine bağlanabilir*” (Kaya, 2007: 19).

Neşâtî'nin Bahâyî Efendi'yi överken en çok onun şair yönünden, sözünün sühân oluşu, manasının, elfâzının güzel oluşundan, şiir tahtının başı, söz söylemede usta ve güzel şiirde tek kişi olduğundan bahseder. Sonrasında en çok belirtmek istediği yönü ise; yaratılışının, ahlak güzelliğinin, mutlu tabiatının, hatırşinas ve kerem sahibi oluşundan söz eder. Yine sıklıkla bahsettiği bir diğer özellik de onun bilge birisi olması, akli ve idrakinin genişliği, ilim ve fazilette değerli bir kişi olmasıdır. Aşağıda sunduğumuz onun hangi yönünden en çok bahsetmek istediğini gösteren bir tablodur.

Şairliği	İlim ve bilgi sahibi oluşu	Tabiatı, Zatı	Diğer
36%	24%	28%	12%

a. Neşâtî Divânı'nda Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin övülen yönleri.

III.1.Cevrî ve Edebî Şahsiyeti

Divanı başlı başına bir şiir âbidesidir, ifadesiyle çalışmasına başlayan Hüseyin Ayan, Cevrî'nin kaynaklarda İstanbullu bir şair olup, iyi bir tahsil aldığını söyler. Eserlerinde Cevrî mahlasını kullanan şairin asıl adı İbrahim'dir. Bütün kaynaklar onun iyi bir hattat olduğu ve Dîvân-ı hümayûn kâtipliği yaptığından bahseder. Önemli birçok eseri istinsah ederek karşılığında kazandığı ihsanlarla yaşamıştır.

Cevrî divanında, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin divanında olduğu gibi tevhid, münâcât bölümleri yoktur. O, divanına Hazret-i Peygambere na't ile başlar. Cevrî'nin divanı özellikle devlet adamlarına sunulan kaside ve tarihler bakımından zengindir. “*Çoğunlukla “ârifane” şiirler yazan*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Cevrî'nin, özellikle Rûhî-i Bağdâdî'nin terkiib-bendine yazdığı naziresi oldukça meşhurdur. Cevrî'nin divanındaki şiirler döneminin devlet adamlarını, sosyal hayatını, mimarisini, edebî ve ilmi hayatını yansıtması bakımından dikkate değerdir" (Atik, 2013).

"Çok yönlü bir şair olan Cevrî, derviş ruhlu, çalışkan ve sanatkâr bir kişiliğe sahiptir. Edebî kişiliğini ortaya koyan en önemli eseri Divan'ıdır. Kaside ve gazellerinde devrinin güçlü şairi Nefî'nin etkisi görülür...üslup olarak gösterişsiz ve ahenksizdir. Ayrıca şiirlerinde hiciv ve mizaha rastlanmaz, İslami inanç ve terbiye sınırlarını zorlamaz" (Aydın, 2009: 86).

"17.yüzyılın ilk yarısında şöhrete kavuşmuş, divân ve tekke şiirine vâkıf ayrıca sağlam bir yazı tekniği olan Cevrî" (Ayan, 1981: 31), Mevlevîlik tarikatine intisâb etmiştir. "Aynü'l-Füyuz ve Hall-i Tahkîkât şairin mevlevîliğini isbâta yeterli delillerdir. Cevrî Çelebi'nin tasavvufunda Mevlevîlikten gayri bir şey düşünülemez. Farsça sözcüklerin olduğu şiirlerinde üçlü dördlü terkiplerle oluşturulmuş ifadeler şiirinin belirgin özelliklerindedir. Cevrî'nin kaside ve gazellerinde Nefî tesiri görülür. Şiirlerinde hezli, hicvi, mizahı uzaktan yakından hatırlatan remiz ve mazmunlara rastlanmaz. Yazdığı kitaplardan kazandığı paralarla geçimini sağlayan Cevrî 1655 de İstanbul'da ölmüştür" (1981: 7).

III.2.Cevrî'nin Bahayî Efendi Kasidesi

Kasidesine faziletlielerin en büyüğü, kalemiyye vafında hazreti Bahâyî Efendi diye bir başlıkla başlamıştır.

Cevrî girizgâh olarak kullandığı kasidesinin ilk beytinde;

Gel ey kalem yine eyle kemâlünü peydâ
Bu demde ol yine bir nev-zebân ile gûyâ

Ey kalem! Yine kemalini göster. Bu zamanda yeni bir dil (nev-zebân) ile söyleyen ol, der ve ikinci üçüncü beyitlerinde kaleme seslenerek; maharetini göster senin sözünde mükemmel hükmünü ve beyanını icrâ et. Et ki mananın değerini anlayana, bu övgüye layık olan işlerini gösteresin. Medhiye bölümüne geçmeden kaleme bütün hünerini, mananın değerini göstermesini söyler. Medhiye bölümünde şair:

O nûr-ı dâde-i dâniş ki münşi-i takdir
Bu güne eylemiş evsâf-ı zâtını inşâ

Yegâne dürr-i girân-mâye-i yem-i kudret
Cüzide-gevher-i kân-ı kemâl-i sun'-ı Hudâ

O takdir edilmiş bilginin göz nurudur ve bu yolda zatının vasıflarını inşa etmiştir.

Yegâne kudret denizinin kıymetli iri incisi ve Allah'ın mükemmel sanatının kaynağının cevheridir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Sebk-i Hindî üslubunda görülen özellikle üçlü-dörtlü zincirleme tamlamalarını, hayal inceliklerini ve mübalağalı anlatımı bu beyitlerde görmekteyiz. Şeyhülislam Bahâyî'nin bulunduğu mevki itibariyle, ilim ve bilgisiyle övülmesi, bilginin göz nuru sıfatıyla tanımlanması, Allah'ın sanatının cevheri gibi iltifatlarla şairin şiirini, süslemesine sebep olmuştur.

Vücûda bu mebd'e'-i külden bu feyz ile gelmiş

Ki cüz' iken ola zâtında lutf-ı kül peydâ

Ne şüphe zâtının insân-ı kâmil olduğına

Ne söz vücûdına dirlerse nüshâ-i kübrâ

“Biz insanı en güzel biçimde yarattık” (Tin, 95/4). “Gerçekten insanoğlunu şerefli/kerim kıldık.” (İsra, 17/70). Ayet-i kerime'den mülhemle mutlak manada insan-ı kâmil Hz. Muhammet'tir ve O'nun yolundan gidenlerde insan-ı kâmil olarak zikredilirler. Zira; insan, suret yönüyle küçük, mana yönüyle büyüktür.

Şüphe yok ki onun zâtı insan-ı kâmidir. Vücuduna ne söz derlerse onun büyük nüshasıdır.

Nüsha-i kübra ifadesi tasavvufta şöyle izah edilir: İki âlem vardır, biri âlem-i kübrâ diğeri âlem-i suğra yani nüsha-yı kübrâ ve nüsha-yı suğra. İlm-i zahir âlem-i kübrayı bu yaşadığımız âlem yani evren olarak gösterir. Ehlullah ise âlem-i kübrâyı insan olarak gösterir yani evren, âlem-i suğra; insan, âlem-i kübrâdır. Bunlarda insan yapısı ile kâinat arasındaki benzerlikten kaynaklanmaktadır. Kâinatta var olan her şeyin bir benzerinin insanda da var olduğunu kabul etmişlerdir. İnsan, bütün âlemlerin aşlıdır. Bu âlem, kâmil insan için yaratılmıştır.

Zekâsı zümre-i işrakıyâna remz-âmûz

Edâsı fırka-i ilhâmiyâna nükte-nümâ

Onun zekâsı İsrakıyyun felsefecileri zümresine, işaret öğreten ve duruşu İlhamiyye (kelam, hadis, fıkhıtan ziyade ilham eseri olan kitaplara ehemmiyet veren bir bâtil mezhep) fırkasına, nükte gösterendir.

Şairin özellikle seçtiği kelimelerdeki titizlik ve incelik dikkate şayandır. Felsefeci ve ilham grubunu esas alıp onlarla karşılaştırıyor. Zekâsının, felsefecilere yol gösterici ve ifadesinin, ilhamiyyan grubuna karşı da nükteci olduğunu söylüyor. Sonrasındaki beyitlerde beyanın hikmetli oluşu, makâlî(söyleyiş)nin, eşyanın hakikatının gizli kâşifi olduğu, derununda ve zamirinde hakikat manalarının sırlarına vakıf olduğunu söylüyor.

Bu mısraların her birinde şair, Bahâyî'yi tasavvuf mertebeleri ve bu mesafelerin kâşifi, onların gizli bir anahtarı gibi gösterir. Cevrî, tasavvufi mektebin bir saliki olduğu için şiirinde de bu motifleri sıklıkla kullanmıştır.

Şairin şairi övdüğü beyit:

Ma'ânî-i sühamı lutf-ı nükte-i i'câz

Nikât-ı şî'ri dem-i rûh-perver-i 'Îsâ

Onun sözünün manası, şaşırılan nükteci lütfudur. Şiirinin nükteleri, Hz. İsa'nın ruhu besleyen nefesidir. Bu beyitte bir şairin, başka bir şairin şiir gücünü övdüğünü görüyoruz. Yukarıda bahsedilen

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

beyitlerde; O'nun zekâsı, ilmi, edası, zatını öven medhiyeler vardı. Bu beyitte, şiirinin övgüsünü görüyoruz. Şiirini şaşırtan nükteler ve bu nüktelerin ise Hz. İsa'nın ruha dinginlik vermesi, ölüleri diriltmesi, hastalara şifa vermesi gibi mucizelerine telmih yapılmıştır.

Divan şiirinde Hz. İsa söz konusu edileceği zaman “Mesih”, “Mesîha”, “Rûhullah”, “Rûhu'l-Kudüs” gibi sıfatların kullanıldığı görülür. “*Hz. İsa adıyla hayat emaresi anlamındaki “dem”(nefes) kelimesi birlikte kullanılmıştır*”(Koçin, 2009: 19). Buradaki dem yani nefes Hz. İsa'nın ruhu besleyen nefesi gibidir. Şairin nükteleri de bu nefes gibi ruhu beslemektedir.

Kitâb-hâne-i fazlından alsa bir nüsha

Görürdi bilmediği fenni Bû ‘Alî Sînâ

Tekrar ilminin yüceliğine döner ve O'nun ilmi o kadar büyük ve geniştir ki İbn-i Sînâ bile bilmediği fenni onda görürdü, der.

Bu kaside de bilinen bir fahriye bölümüyle kendini övdüğü görülmemektedir.

Bu oldu tab'uma lâyh ki dürc-i hatırdan

İdem güzîde niçe gevher-i dü'â vü senâ

Hatır kutusundan fitratıma layık bu oldu, nice güzide(değerli) dua ve sena edeyim, der.

Hatta bu bölümde şair kendini övmenin aksine, kendini yeriyor ve şu beyti yazıyor.

Şikeste beste çeküp silk-i nazma dahı kılam

Hezâr ‘özü ile huddâm-ı bezmüne ihdâ

Kırık dökük şiirin ipliğini çekip bin özür dileyerek onu, hizmetçiler meclisine hediye etsem. “Muradım kulluğumu, bağlılığımı göstermedir; yoksa senin zatını vasf edip övmeye benim gücüm yetmez diyerek” aczini, yetersiz olduğunu söylemiştir. Daha sonra dua bölümüne geçer.

‘Ulüvv-i kadr ile ol pâyeye kadem basa kim

Fazilet ehli bulur anda rütbe-i ‘ulyâ

Safâ-yı tab' ile Hak ‘ömrünü ziyâde idüp

Dü'â-yı devletine iştigâl ide dünyâ

Kudretin yüceliğiyle o payeye ayak basan ki; fazilet ehli olan kişiler onda o en büyük yüceliği (padişah katımı) bulur. Safa yaratılışla Hak ömrünü artırsın, bütün dünya bahtına, zenginliğine iştigâl etsin.

Sonuç olarak; fazilet sahibi, erdem, bilgili ve ilim sahibi bir şairin medhinden sonra fazilet ehli bir kişinin ulema rütbesinin başı olmasını ve bu payeye ulaşan kişinin fazilet ehli kişilerce en büyük rütbede olacağını, bu fitratla Allah'ın ömrünü ziyadeleştireceğinin duasını eder. Allah'tan niyazı duası budur.

Cevri'nin şiirinin Neşâtî'nin kasidesine göre mana yapısının daha girift, derin, ince manalı olduğunu, tasavvufî yapının daha çok vurgulandığını, uzun zincirleme tamlamalarının sıklıkla

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

kullanıldığını, fahiye bölümünde kendini övecek bir beyit oluşturmadığını aksine, bu işte kendi aciziyetini zikrettiğini görüyoruz.

Cevrî, Bahâyî Efendi'yi överken en çok onun ilmi, bilginin göz nuru oluşu, hikmetli ve irfan sahibi oluşu, zekâsı ve derin idrakinden bahseder. Bir diğer önemli gördüğü bahis ise, şair yönüdür. Onun beyanını, şiirinin nüktelerini, güzel sözlü oluşunu över. Fitrat ve ahlakını medh etmeden geçmez. İnsanı-ı kâmil oluşundan, latif yaratılışı, kerem ve cömert sahibi olduğundan söz eder. Aşağıdaki tablo, şairin göstermek istediği yönünü ve bunu hangi sıklıkla ifade ettiğini gösteren bir tablodur.

Şairliği	Tabiat ve Zatı	İlmi ve Bilgi Sahibi Oluşu	Diğer
28%	21%	35%	14%

b. Cevrî Divânı'nda Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin övülen yönleri.

IV.1.Nâ'îlî' nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

“Nâ'îlî şiirden başka bir alanda söz sahibi olmamış ve Divân'ından başka bir eser de yazmamıştır. Tezkirelerden edinilen bilgilere göre İstanbul'da doğan şair iyi bir öğrenim görmüştür. Ömrü boyunca kaledeki memuriyetinden başka bir yerden herhangi bir geliri olmadığı anlaşılıyor” (İpekten, 1999: 13). Bunun içindir ki kasidelerinden yaşadığı hayattan memnun olmadığını, kendisini koruyacak birilerini aradığını görüyoruz. Padişah, sadrazam, şeyhülislâm gibi birçok devlet erkânına kasideler sunmuş, açık açık onlardan yardım beklediğini söylemiştir. Sıkıntılı bir hayat geçirmiş, ileri yaşlarında işinden çıkarılmış, İstanbul'dan uzaklaştırılmıştır. Sürgün yiyen şairlerimiz arasında ismi geçen bir şairdir. Genç yaşta kardeşini kaybeden Nâ'îlî onun ölümüne yazdığı mersiyesi ile duyduğu acıyı yer yer isyana kadar vardırırmıştır.

17. yüzyılda Sebki-Hindî akımı şairlerde az veya çok etkisini göstermesine karşın Nâ'îlî bu akımın en büyük temsilcisi olmuş ve şiir vadisinde yeni bir ses olmuştur. “Geleneğin kendisine yüklediği birikimi, geleceğe ulaştırmada bir köprü görevi üstlenmiş gibidir. Şiirini, özgünlüğü yitirmeksizin çok farklı kaynaklardan beslenerek oluşturmuştur. Onun şiirinde; geleneğin getirdiği hemen tüm değerleri, kendinden önce şiir yazan şairlerin şiirlerinden esinlenme ve etkilenmeleri, çok çeşitli alıntılama, yüzyıllar boyunca işlenmiş ortak rediflerin yarattığı klişe çağrışımları, kendi şiir dünyasının oluşturduğu benzer içerikli şiirsel yapıları, islâm ve tasavvuf kaynaklı söylemleri, alışılmış ya da eşine az rastlanır mazmûna dayalı kullanımları, Sebki-Hindî'ye ilişkin ifadeleri, klasik şairin zihninde yer edinen ortak tasavvurları, farklı bilim dallarının söz gelimi astronominin sunduğu terminolojik edinimleri, tabiat, mûsikî, okçuluk ve oyunlara ilişkin unsurlar ekseninde biçimlendirilmiş anlamsal yapıları; halk kültürü, edebiyatı ve söyleyişinden kesitleri, geleneksel anlatı formu niteliği taşıyan mesnevîlerde görülen öyküleyici anlatım özellikleri ve üslupsal değerleri bulmak mümkündür”(Aykanat, 2013: 686).

Sebki-Hindî şiirinin bütün özellikleri Nâ'îlî'nin şiirinde yer bulmuştur. Şiirde anlama sözden daha önem verilmesi, onun şiirinin başlıca özelliğidir. Şiirlerinde anlam, adeta bir hasır gibi örülmüştür. İlk bakışta okuyucunun anlaşılması zor bir vadede dolaştığı; fakat ipuçlarıyla beyitlerin çözülebildiği görülür. Aklın yerine hayalin işlenmesi, şiiri derin bir hayal vadisine götürür, bu da şiiri tasavvufa ve içsel bir ıstırap dünyasına çekmektedir. İstırap, Nâ'îlî'nin bütün şiirlerinde işlediği bir konudur. Bunda yukarıda bahsettiğimiz gibi hayatında yaşadığı olumsuzluklar elbette tesir etmiştir. Tasavvuf ise şairin şiirlerinde bir amaç olmamış, daha çok bir şiir konusu olarak ele alınmıştır. Gerçek şiir, mutasavvıf şairler gibi yüzeyde değil, derindedir. Mutasavvıf bir şair dünya nimetlerine itibar etmez, kanaat sahibi olmak ve büyük bir tevekkül içinde yaşama arzusu vardır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

Şair, hayatında bahsettiğimiz gibi dünyaya sırt çevirmenin aksine hayatından memnun olmamış ve bunun daha fazlasını arzu etmiştir.

Sebk-i Hindî şiirinde bir diğer belirgin özellik de mübalağa sanatının kullanılmasıdır. Şairin bütün şiirlerinde bu sanatın en aşırı derecede ve çok sık kullanıldığı görülür. Bu aşırılık şiirin büsbütün anlaşılmasını zorlaştırmıştır.

Nâ'îlî'nin kullandığı dil, Sebk-i Hindî'nin dil özelliklerinin hemen hemen aynısıdır ve dili son derece ağır, anlaşılması zor bir yapıdadır. Dili süslü, ahenkli, zarif ve ağırdır.

IV.2.Nâîlî'nin Bahâyî Efendi Kasîdesi

Kaside kısa bir nesible, bu devirde nâdânın, “ehl-i câh”; “ehl-i kemâl” olanların ise “hor ve hakîr” olduğundan yakınlıkla, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin övgüsüyle başlıyor. “*Nâ'îlî bu şiirinde Şeyhülislâmın hem şair, hem de hattat olması sebebiyle, özellikle nazm, şiir, suhen, kalem, tumâr, midâd gibi şiir ve yazı ile ilgili kelimeleri çokça kullanmıştır*” (1999: 35).

Evzâ'-i rûzgâra o kim bî-huzûr olur

Gâhî şikâyet eyler ise geh şekûr olur

Dünyanın tavrından o kişi huzursuz olur. Bazısı şikâyet ederse bazısı şükreden olur.

Dünyanın devrinden, gidişatından bahseder ve bir gün bu rûzgar(devlet) de ehl-i kemâle, imtiyaz zamanı ve ortaya çıkma yeri olur, der. Biraz devrin, dönemin şikâyeti ve ondan yakınma hali vardır.

Medhiye bölümüne geçtiğinde şairin,

Vüs'at o denli dâ'ire-i devletinden kim

Pîrâmen-i hisârı nüh eflâke sûr olur

Devletin dairesi o denli geniştir ki; hisarının etrafı dokuz feleğe kale olur. Bahâyî Efendi'nin devletinin, tahtının yüceliğini anlatırken onu, o denli yüceltiyor ki dokuz felek bile; ancak onun hisarının yanına kale olur. Devlet, hisar, sûr kelimeleriyle tenasüp kurarak şaşaalı bir anlatım seçiyor.

Ey sadr-ı muhterem ki şerefyâb-ı hidmetin

Kadr ü şerefle nâ'il-i izz ü huzûr olur

Ey muhteremin başı, senin hizmetinden şeref bulan, bu itibar ve şerefle izzet ve huzura erişendir. Nâ'îlî, bilindiği gibi Sebk-i Hindî akımının en büyük temsilcisidir. Bu akımın şiir tarzını, üslubunu ve derinliğini en çok Nâ'îlî'nin şiirlerinde görmekteyiz. Kullanılan ağır bir dil, lügatlerde kelimelerin akla en son gelen manaları, zincirleme tamlamalar, derin hayal gücü, tumturaklı ifadeler şiirin zor anlaşılmasına sebep oluyor.

Bir kerre meclisinde alan ders-i hâmûşu

Risto-yı kârdân u Felâtûn-şu'ûr olur

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

(Senin) meclisinde bir kere hamûş⁵ dersi alan, Aristo'dan anlayan ve Eflatun'u hisseden(bilen) olur.

Bir feyz var mülâhaza-i devletinde kim

Filhâl dilde gam eserinden sürûr olur

Senin devletinin(bahtının) düşüncesinde öyle bir feyz, bereket var ki hemen o anda gönüldeki keder eserini, sevince çevirir.

Medhiyesi yapılan kişi hem şeyhülislam makamını taşıması hem devlet erkânından olması hem de şair olması hasebiyle onun bütün özelliklerine değiniliyor ve kullanılan kelimeler de bu titizlikle seçiliyor. Devlet kelimesi bu bağlamda en çok zikri geçen kelimelerdendir. Şairin hem devlet adamı sıfatı hem de devlet kelimesinin diğer anlamları olan; kut, sevinç, baht kelimeleriyle birebir örtüştüğü için özellikle seçilmesi manidar oluyor.

Âlem arûs-ı bahtına oldukça cilvegâh

Mâtem-serây-ı dehr tarabgâh-ı sûr olur

Bahttan kasıt, oranın bir yer olduğunu ifade için cilvegâh kelimesini kullanmıştır. Cilvegâh kelimesi bir mekân ifade eder. Cilve edecek yer olarak, senin bahtının çiçeğini istemektedir. Çünkü orası dünyanın matem sarayını düğün, sevinç yerine çevirir.

Bezminde Nâ'îlî kadar olmaz neşât-mend

Her düzehî ki nâ'îl-i afv-ı Gafûr olur

Senin meclisinde Nâ'îlî kadar sevinçli(kimse) olmaz. Her cehennemlik kişi, Gafûr (affedici)'un affına nail olur, buna erişir.

Bu bölümden sonra fahriye bölümüne geçer. Kendini anlattığı bu kısımda Neşâtî'nin kasidesindeki gibi bir övünme, kendini medhetme göremiyoruz. Yine bir tevazu hali, acziyetini gösterme ve kendinden daha çok övdüğü kişinin mübalağası yapılır.

Vasfında bu kaside-i pür-intihâb kim

Her lafz-ı dil-pezîri ma'ânî-sudûr olur

Senin vasfında bu en seçilmiş kaside ki, her sözünde gönül alan manalar zuhur eder, ortaya çıkar. Şiirinde şairlik hünerinden ziyade övdüğü kişinin vasfında, bu kasidenin her sözü gönül alan manalarla doludur, der.

Dua kısmına geçer.

Başla du'â-yı devlet-i mahduma kim du'â

Nazmın nihâyetinde ehemmi-umûr olur

⁵ Hz. Mevlana'nın bazı gazellerinde kullandığı mahlası.

Devletin hizmetçisinin duasına başla ki, dua şiirin sonunda çok mühim işler olur.

Sürekli olsun senin makamın, dünyanın devamlılığı, hayatının layığı olsun.

Nâ'îlî, Bahâyî Efendi'yi överken en çok onun şairliğinden bahseder. Ayrıca devlet adamı ve iktidar sahibi oluşu, devletin feyzi gibi sıfatlar kullanarak memduhunu yüceltir. Aşağıdaki tabloda yüzdelikleri gösterilerek en çok övdüğü nitelikleri gösterilmiştir.

Şairliği	Tabiat ve Zatı	İlmi ve Bilgi Sahibi Oluşu	Devlet Adamı Oluşu
42%	14%	14%	21%

c. Nâ'îlî divânı'nda Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'nin övülen yönleri.

Neşâtî	Cevrî	Nâ'îlî
Şairliği	İlim ve bilgi sahibi olması	Şairliği

d. Üç şairin Bahâyî Efendi'ye övgülerinde öne çıkan hususlar.

Yukarıdaki tabloda genel çizgileriyle göstermeye çalıştığımız Neşâtî, Cevrî ve Nâ'îlî'nin Şeyhülislâm Bahâyî Efendi için medhiyelerini sunduk. Genel çerçeveye baktığımızda Neşâtî ve Nâ'îlî'nin daha çok Bahâyî Efendi'nin şairliğinden bahsettiğini görüyoruz. Devlet erkânından biri olmasına rağmen veya başlı başına Şeyhülislâmlık vasfından kasidelerde bahsedilmediğine şahit olduk. Onun genel itibarıyla ilminin derinliği, ahlak güzelliği, nüktedan, hoşsohbet biri olması, latif ve hatırsınas bir fitrat üzeri olduğu fikrine ulaşıyoruz. Şairliğinin ise; mana güzelliği, söz söylemede usta, belagat sahibi, güzel şiirde tek gibi medhiyelerle ifade edildiğini görüyoruz.

Sonuç

17. yüzyıl şiiri, Türk edebiyatı için yaşanan o dönemin siyasî ve sosyal çalkantılarına rağmen gelişmesine devam etmiş, bu yüzyılda şiire kendi damgasını vurmuş, önemli akımlar ve şairler yetişmiştir. Bunda padişahların ve devlet erkânının şaire, şiire destek olması, sahip çıkması çok önemli bir sebep olmuştur. Bu yüzyılın şeyhülislâmlarından, ayrıca kendisi de bir şair olan Bahâyî Efendi için Neşâtî, Cevrî ve Nâ'îlî'nin kaleme aldıkları kasidelerini değerlendirmeye çalıştık.

Neşâtî, Sebki Hindî akımının bu yüzyıldaki temsilcilerinden biridir. Divanında padişah, sadrazam, nişancı gibi devlet erkânına kasideler sunmuştur. Bunlar içinde sadece iki şaire yer vermiştir: Bunlardan biri yine Sebki Hindî akımının önemli temsilcilerinden İsmetî, diğeri de Şeyhülislâm Bahâyî'dir.

Neşâtî bir gazel şairidir. Kasidelerinde ise büyük ölçüde kendisini Nef'î ile mukayese ettiği görülmektedir. Sebki Hindî temsilcilerinden etkilenen şair, kasidesini sunduğu Şeyhülislâm Bahâyî'yi ve kendini de bu şairlere benzeterek meth etmiştir. Hatta yer yer kendini onlardan üstün tutmuştur. Fahriye bölümlerinde kendini memduhu olan şairle herhangi bir benzetme veya karşılaştırmaya gitmemiş, daha çok Şeyhülislâm Bahâyî'nin sözünün, şiirinin, mana güzelliğinin letafetinden, inceliğinden ve onun ahlak güzelliğinden bahsetmiştir.

Cevrî Divanı devlet adamlarına sunulan kaside ve tarihler bakımından zengindir. Çoğunlukla "ârifane" şiirler yazan Cevrî'nin, kaside ve gazellerinde devrinin güçlü şairi Nef'î'nin etkisi görülür. Cevrî'nin kasidesinde bağlı olduğu Mevlevî'liğin izlerini görmekteyiz. Şiirinde tasavvufu ve Mevlevîliği ince detaylarla işleyerek süslemiştir. Kendisi de iyi bir hattat olan şairin manzumeleri, kelimelerle oynaması ve ağdalı üslubundan dolayı kolay anlaşılmayan bir hal almıştır. O'nun

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

şiiirinde, okuyucuya hayal tabloları çizilmiş, anlam derinliğine önem verilerek, sözün nakış gibi işlenmesine özen gösterilmiştir.

Cevrî'nin şiirinin Neşâtî'nin kasidesine göre mana yapısının daha girift, derin, ince manalı olduğunu, tasavvufî içeriğin daha çok vurgulandığını, uzun zincirleme tamlamaların sıklıkla kullanıldığını, fahriye bölümünde kendini övecek mısralara yer vermediğini, aksine bu işte kendi acziyetini zikrettiğini görüyoruz. Onun medhiyesinde Bahâyî Efendi'nin daha çok ilminin derinliği, zekâsının ve idrakinin genişliğinden, hikmetli ve irfan sahibi oluşundan bahseder.

Padişah, sadrazam, şeyhülislâm gibi birçok devlet erkânına kasideler sunmuş, Sebk-i Hindî akımının en büyük temsilcisi olan Nâ'îlî ise; medhiyesine pek çok kasidesinde olduğu gibi, halinden, devirden ve felekten şikâyet ederek başlar. Büyük bir şair olmanın verdiği hissiyat ve daha ileriye ulaşma arzusundan dolayı yaşadığı sıkıntılar, elemeler onun hayata karşı karamsar bir yapıya bürünmesine sebep olmuştur. İstediklerini elde edememesi, devlet büyüklerinden istediği itibarı görememesi onu son derece üzmüş, zayıf ve hastalıklı bünyesiyle hassas ruhu acılar ve sıkıntılarla geçmiş, hayatta hiçbir şeyden memnun olmamıştır.

Nâ'îlî bu kasidesinde diğer iki şairde görmediğimiz hususları ele alır. Şeyhülislâm Bahâyî'nin devlet adamı yönüne dikkat çeker. Devletinden, idaresinden, makamının yüceliğinden bahseder. Fahriye bölümünde memduhu kadar kendisinden, şairliğinden övgüyle söz etmiştir. Kendisini övme kousunda mübalağalı bir anlatım seçmediği söylenebilir. En çok Bahâyî Efendi'nin şairliğinden, sözünün gönül alan manalarla derinleştiğinden bahseder.

Kasidelerinde Nef'î etkisini gördüğümüz her üç şair, Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'yi kendi üsluplarınca övmüş, onun zekâsının, ilminin, şairliğinin gücünden söz ederek iltifatlarda bulunmuşlardır. Bu kasidelerin, hem devlet erkânından birine sunulan kaside olması hem de şairin şairi övmesi hasebiyle dikkate değer görüldüğünü söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- ATİK, Arzu (2013), *Cevrî, İbrâhîm Çelebi*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
- AYAN, Hüseyin (1981), *Cevrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- AYKANAT, Timuçin (2013), "Metinlerarası İlişkiler Örüntüsünde Nâ'îlî-i Kadîm'in Şiiri", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, Volume 8/9 Summer 2013, p. 686.
- COŞKUN, Menderes (2007), *Klasik Türk Şiirinde Edebî Tenkit –Şairin Şaire Bakışı-*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1931), *Melâmilik ve Melâmîler*, İstanbul: Milenyum.
- COŞKUN, Menderes (2005), *Türk Divan Şairlerinin Birbirlerini Değerlendirme Tarzları*, İstanbul: THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES, Prof. Dr. Mehmed ÇAVUŞOĞLU'na ARMAĞAN- II-XXVI
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2005), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- ELİAÇIK, Muhittin *Şeyhülislâm Bahâyî Mehmed Efendi'nin Manzum Fetvâları*, (2012), SÜ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ 1.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet (1939), *Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Özü*, İstanbul.
- HALUK, Aydın (2009), *Cevrî Divanı*, Erzurum: A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı: 39, Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

- İPEKTEN, Haluk (1990), *Nâilî Divânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İPEKTEN, Haluk (1999), *Nâilî, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İPŞİRLİ, Mehmet– UZUN, Mustafa (1991), *Bahai Mehmed Efendi*, İstanbul: DİA, 4/463-64.
- KABAKLI, Ahmet (1973), *Türk Edebiyatı*, İstanbul, Cilt: 2.
- KAPLAN, Mahmut (2014), *Neşâtî, Ahmed Dede*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
- KAPLAN, Mahmut (1996), *Neşâtî Divanı*, İzmir: Akademi Kitabevi.
- KAYA, Bayram Ali (2007), *Neşâtî*, DİA, İstanbul: Cilt: 33, S.: 19.
- KAYA, Bayram Ali (1998), *Neşâtî*, İstanbul: Şule Yayınları.
- KOÇİN, Abdülhakim (2009), *Divan Şiirinde Hz. İsa*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 19.
- KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuad (1931), *Eski Şairlerimiz Divân Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul: Muallim A.Halit Kitaphanesi Yayınları.
- PALA, İskender (1989), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Cilt: 2, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- SAVRAN, Ömer (2007), “Neşâtî Divanı'nda Söz Kalıpları”, *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 2/4 Fall 2007, p. 1329.
- (ŞENTÜRK, Ahmet Atilla-KARTAL, Ahmet (2013), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- TOKER, Halil (1996), *Sebk-i Hindî, İlmî Araştırmalar*, İstanbul, Sayı: 2.
- TOLASA, Harun (1979), *Şeyhülislâm Bahâyî Efendi Divânı'ndan Seçmeler*, İstanbul: Tercüman 1001 Eser.
- ULUDAĞ, Erdoğan (2013), *Bahâyî Mehmed Efendi*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
- ÜNVER, İsmail (1986), *Neşâtî*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- YEKBAŞ, Hakan (2009), “Divan Şairinin Penceresinden Acem Şairleri”, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, Volume 4/6 Fall 2009, p.466-469.
- ZEBÎHULLÂH-İ SAFÂ (2005), *İran Edebiyatı Tarihi*, 2. Cilt, (Çev. Hasan Almaz), Ankara: Nusha Yayınları.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

GÜLEN, F.N., 17. Yüzyıl Şairlerinden Neşâtî, Nâ'îlî, Cevrî'nin Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'ye Yazmış Olduğu Kasîdeler, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/8 Spring 2015, p. 1175-1194, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8299>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/8 Spring 2015

